

Pertini in optimizem

V soboto je končno parlament skupaj s predstavniki dežel izvolil novega predsednika republike. To je socialist Sandro Pertini, star 82 let. Kljub temu bremenu let pa je zavel okrog novega predsednika nenavaden in skoro mitičen optimizem. Medtem ko so bili dnevniki še dan prej polni pesimizma glede reševanja italijanskih problemov in trdnosti parlamentarne večine, ki podpira vlado, se je vzdrušje po Pertinijevi izvolitvi na mah spremenilo; zgleda, da bo postalo oziroma je že postalo zdaj vse lažje. Najpogostejši komentar je ta, da je ta izvolitev utrdila vladno večino, kar bo prišlo prav Andreottijevi vladi in ji dalo večjo možnost mirnega dela, in da so s tem zmagali ideali Rezišence. Kateri so ti ideali in kako jih zdaj uresničiti oziroma zakaj še niso bili uresničeni, glede na to, da je sploh vsa italijanska pluralistična demokracija izšla iz odpora proti fašizmu, pa ni jasno.

Gotovo je, da je treba Pertinijevo izvolitev za predsednika ugodno in celo z veseljem sprejeti, ker je mož poštenjak, demokrat in osebno skromen ter gotovo ne bo izkoristil svoje visoke funkcije za to, da bi se obogatil ali da bi omogočil prosto pot kaki svoji žlahti, da bi si zagotovila lagodno življenje. Prepričani smo, da bodo izhajale iz njega in iz tega, kako bo opravljal svoje dolžnosti ter kako jih bo pojmoval, blagodejne spodbude za vso italijansko demokracijo, predvsem pa za vlado. Toda glede na njegovih 82 let in na objektivno stanje stvari v Italiji se nam zdi trenutni optimizem, ki se polašča tako tiska in javnosti, tudi slovenske javnosti, ki vidi v Pertiniju tovariša slovenskih antifašistov v nekdanjih konfinacijah in zaporih, prelahak in pretiran. Zato se nam zdi potrebno, da zlasti našo slovensko javnost posvarimo pred pretiranimi pričakovanji. Morda si nekateri predstavljajo, da bo novi predsednik republike s posebno naklonjenostjo nastavljal uho zahteavam naše manjšine po zaščiti in enakopravnosti in se zavzemal za njihovo uresničenje. Toda ostati moramo realisti.

Ne samo, da bo predsednikovih 82 let velika ovira, da bi lahko tako odločno opravljal svojo funkcijo, kot se pričakuje od njega in bi jo nedvoumno tudi hotel, ampak bo moral tudi paziti na vsako svojo besedo in na vsak svoj korak. Pertini je bil gotovo vedno dober socialist, toda vedno je bil tudi zelo previden v javnih nastopih in zato je ostal ves čas neka-ko zunaj tistega kroga, ki je vodil politiko stranke. Ni se hotel mešati v spore. To je v njegovem značaju. Zato ni pričakovati, da bi hotel danes odločno nagniti tehtnico na eno stran ali da bi z odločno roko posegel v tek stvari, kar zadeva usodo naše manjšine v Italiji. Nedvomno ji ne bo nasproten in bo pokazal razumevanje za njene potrebe, toda naj-

dalje na 2 strani ■

SANDRO PERTINI NOVI PREDSEDNIK REPUBLIKE

Italijanska demokratična javnost si je v soboto, 8. t. m., prav gotovo globoko oddahnila, ko je zvedela, da so senatorji, poslanci in predstavniki dežel na 16. glasovanju končno izvolili novega predsednika republike. Marsikdo se je namreč v tistih desetih dneh, kolikor so pač trajale volitve v palači Montecitorio v Rimu, povsem upravičeno spraševal, kako je mogoče, da se »veliki volivci« — tako namreč pravijo 1011. upravičencem — ne morejo zediniti o kaki kandidaturi in po nepotrebnem izgublja-jo čas, ko bi se morali vendar baviti z drugimi, aktualnimi in kočljivimi vprašanji, od rešitve katerih je odvisna odprava krize, ki še vedno traja na vseh ključnih področjih v državi. Za resnične demokrate je bil naravnost mučen prizor, ki ga je dan za dnem kazala televizija, ko je neposredno prenašala potek glasovanj v poslanski zbornici.

Sprijazniti se je treba vsekakor z dejstvom, da je postalo strankarsko življenje v Italiji že prava hazardna igra, med katero vsak igralec skuša preliščiti ostale in edini zmagati.

Ko je že vse kazalo, da stranke sedanje vladne večine nikakor ne bodo dosegle sporazuma o skupnem kandidatu in da se bodo glasovanja vlekla v nedogled, je tajnik Krščanske demokracije Zaccagnini sklical sejo strankinega osrednjega vodstva in predlagal, naj krščanskodemokratski »veliki volivci« podprejo kandidaturu socialista Sandra Pertinija, češ da tega kandidata sprejmejo tako socialisti kot republikanci in komunisti. Strankino vodstvo je sprejelo Zaccagninijev predlog, ki so ga nato potrdili z večino glasov tudi kraščanskodemokratski volilni upravičenci. S tem je bila izvolitev Sandra Pertinija tudi zagotovljena.

Prejšnjo soboto je Sandro Pertini pri 16. glasovanju prejel 832 glasov od skupnih 995, kolikor je pač bilo volivcev v dvorani. Izvoljen je torej bil s takšno večino, kakršne ni doslej prejel noben kandidat za predsednika republike.

ZKJ in narodne manjšine

Na 11. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije, ki je bil konec prejšnjega meseca v Beogradu, so v okviru pristojnih komisij poglobljeno razpravljali tudi o vprašanju Slovencev, Hrvatov in Makedoncev, ki živijo izven svoje matične države in so torej narodna manjšina v državah Italije, Avstrije in Bolgarije.

Kako je Zveza komunistov Jugoslavije pozorna za manjšinska vprašanja, dokazuje med drugim dejstvo, da so se kot gostje kongresa

Za Pertinijevo kandidaturo so se izrekle vse stranke, razen misovske in nacionalne demokracije, kar dokazuje, da je njegova izvolitev res odraz narodne enotnosti, kot se o predsedniku republike izraža ustava.

Italijanski javnosti ni bilo treba predstavljati novega državnega poglavarja, saj je Sandro Pertini gotovo eden najbolj popularnih italijanskih politikov. Rodil se je v kraju Stella pri Savoni pred 82 leti. Diplomiral je iz pravnih in političnih ved ter je od leta 1918 član socialistične stranke. Fašistične oblasti so ga šestkrat obsodile na zaporne kazni in konfinacijo, zaradi njegovega protifašističnega delovanja. Nekaj časa je bil politični begunec v Franciji, kjer je za preživljanje opravljal razna, tudi težka dela. Po padcu fašizma leta 1943 je zapustil kraj, kjer je bil konfiniran, in postal eden glavnih voditeljev odporniškega gibanja. Opravljal je razne vojaške in politične funkcije ter bil po osvoboditvi odlikovan z zlato medaljo za hrabrost. Na socialistični listi je bil izvoljen v ustavodajno zbornico in nato v senat ter zatem spet v poslansko zbornico, katere predsednik je bil od leta 1968 do leta 1976.

Zaradi svojega pokončnega značaja, zaradi svoje predanosti idealom svobode in demokracije Sandro Pertini ni človek, ki bi se pustil utesnjevati od kakih strujarskih spon, zaradi česar je tudi v okviru svoje stranke marsikdaj hodil svoja pota.

V poslanici, ki jo je prebral takoj po izvolitvi, je z besedami, ki so bile vsakomur razumljive, nakazal svoj program dela. Spoštovanje prostovoljno sklenjenih zavezništev, Združena Evropa, svoboda in socialna pravičnost, boj proti terorizmu so bile glavne točke njegove poslanice. Tudi na Kvirinalu, ki je njegova uradna rezidenca, je uvedel nov stil, ki ustreza njegovemu značaju in ki obstoji predvsem v preprostosti, a tudi v strogem in natančnem izvrševanju predsednikovih dolžnosti. Zeleti je, da bo to vzgled tudi ostalim oblastnikom in vsem državljanom.

v Beogradu udeležili predstavniki Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem ter odposlanstvo Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz Furlanije-Juljske krajine. Zastopnike Slovencev iz Avstrije in Italije je izrecno pozdravil predsednik Tito, ko je slovesno odprl 11. kongres Zveze komunistov Jugoslavije.

O narodnih manjšinah so razpravljali zla-
dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 16. julija, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. Maša; 9.45 Vedri zvoki; 10.30 Nedeljski sestanek; 11.00 Poročila; 11.05 Mladinski oder: »Dom brez mamic«, napisala Florence Montgomery, dramatisirala Marjana Prepeluh; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Samo nekaj besed; 13.20 Poslušajmo spet; 14.00 Poročila; 15.00 Nedeljsko popoldne: šport in glasba; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 17. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beležnica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Lahka glasba; 9.30 Tone Penko: Živalstvo Jadranskega morja; 9.45 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Naš gorski svet (Peter Suhadolc); 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Poslušali boste; 13.00 Poročila; 13.15 Ljudske pesmi; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Spoznavajmo gobe (Milko Čebulec); 14.20 Koncerti »Live«; 15.30 Poročila; 15.35 Uspešnice (Barbara Lapornik); 16.30 Jazz glasba; 17.00 Poročila; 17.05 Marco Sofianopulo: Concerto breve; 17.20 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Čas in družba; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 18. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beležnica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Veliki orkestri; 9.30 Vinko Beličič: Prelistavanje poldavnine; 9.40 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 »San Michele«; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Zbovska glasba; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi na počitnicah; 14.20 Glasbeni repertoar; 15.30 Poročila; 15.35 Napotki za dobro diskoteko; 16.30 Otroci, ali veste, da...; 17.00 Poročila; 17.05 150-letnica Schubertove smrti (Magda Bizjak); 17.30 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Zgodovina slovenskega gledališča; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 19. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beležnica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Folklor; 9.30 Roža mogota (Irena Žerjal); 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Najboljše zdravilo: smeh; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi na počitnicah; 14.20 Prijeten popoldan z vami (Majda Košuta); 15.30 Poročila; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Poročila; 17.05 Orazio Fiume: Simfonija; 17.30 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 »Pilot brez nog« (Aleksander Marodič); 18.25 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 20. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beležnica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Včeraj in danes; 9.30 Govorimo o manjšinah (Ivo Jevnikar); 9.40 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Axel Munthe »San Michele«; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 »Primorska poje«; 13.30 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi na počitnicah; 14.20 Mladi in glasba (Bogdan Kralj); 15.30 Poročila; 15.35 Plošče za najstnike; 16.30 Odprimo knjigo pravljice; 17.00 Poročila; 17.05 Alojz Srebotnjak: Sinfonietta; 17.25 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Slovenska politična in socialna misel; 18.25 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 21. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beležnica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Vam ugaja jazz?; 9.30 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.45 Gugalnica; 11.00 Misterij žene; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Festival števčrjan '78; 13.00 Poročila; 13.15 »Primorska poje«; 13.30 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladi pisci; 14.20 Ne prerese; 15.30 Poročila; 15.35 Izbor novih plošč; 16.30 Na počitnicah; 17.00 Poročila; 17.05 300-letnica Vivaldijeva rojstva (Magda Bizjak); 17.45 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Filmska umetnost; 18.20 Operna glasba; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 22. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro, vmes Poletna beležnica; 8.00 Novice; 8.05 Prijateljsko; 9.00 Poročila; 9.05 Iz vseh koncev; 9.30 Naš horoskop; 9.45 Glasba; 10.00 Poročila; 10.05 Koncert; 10.30 Kulturno pismo; 11.30 Poročila; 11.35 Plošča; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Tržaški polifonski zbor; 13.35 Melodije; 14.00 Novice; 14.10 Mladina; 14.20 Kje so tiste stezlice (Rosana Purger); 15.30 Poročila; 15.35 Glasba; 16.30 Mojstri jazz; 17.00 Poročila; 17.05 London Symphony Orchestra; 18.00 Poročila; 18.05 »Primož Trubar na Goriškem«, napisal Rado Bednarik; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

ZKJ in narodne manjšine

(nadaljevanje s 1. strani)

sti v komisiji za mednarodne odnose. Zaključke te razprave je povzela sklepna resolucija, ki so jo udeleženci kongresa odobrili soglasno. Resolucija načelno poudarja, da »Jugoslavija gleda na odnos do svojih narodnostnih manjšin kot na merilo odnosov do jugoslovanskih narodov«. Ko resolucija obravnava zunanjo - politično aktivnost Jugoslavije, ugotavlja, da ima Jugoslavija razvite odnose s skoraj vsemi državami na svetu, kar je posledica njene neuvrščene politike. Še poseben pomen pripisuje Jugoslaviji dobrim odnosom s svojimi sosednjimi državami, pri čemer opozarja na vlogo narodnostnih manjšin, ki morajo biti most povezovanja in medsebojnega razumevanja. V tej zvezi resolucija, ki je bila odobrena na kongresu v Beogradu, navaja pozitivne oblike sodelovanja s posameznimi sosednjimi državami, opozarja pa tudi na vse tisto, kar te odnose obremenjuje, med drugim na politiko asimilacije slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji. Resolucija navaja tudi dejstvo, da Bolgarija ne priznava makedonske narodne manjšine na svojem ozemlju, kot sploh ne priznava obstoja makedonskega naroda. Nerešen je dalje polo-

žaj makedonske manjšine v Grčiji, a tudi z Albanijo obstajajo določene težave v tem pogledu.

Kmalu po sklepu 11. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije se je obnovila ostra polemika med Jugoslavijo in Bolgarijo prav zaradi vprašanja makedonske narodne manjšine v Bolgariji, saj so bolgarske oblasti ponovno zaničkale njen obstoj, kot so tudi ponovno zaničkale obstoj makedonskega naroda. Na ta izvajanja je uradno odgovorila jugoslovanska vlada, ki je objavila vsebino not, ki sta si jih obe vladi izmenjali od leta 1976 do danes. Vprašanje makedonske narodne manjšine v Bolgariji (kot tudi dejstvo, da Bolgarija ne priznava obstoja makedonskega naroda), utegne zaostriiti odnose med obema državama, kar je tembolj nevarno, ker so Jugoslavlani javno opozorili, da se za bolgarskimi stališči dejansko skriva Sovjetska zveza. Bolgarija in Jugoslavija sta takoj po drugi svetovni vojni natančno določili stališči tako do makedonske narodne manjšine v Bolgariji kot tudi do makedonskega naroda kot takega. Bolgarske oblasti so začele preganjati pripadnike makedonske manjšine po resoluciji Informbiroja pred 30 leti in s tako politiko nadaljevale vse do danes.

Madžarska manjšina v Romuniji je zatirana

V romunski deželi Transilvaniji ob meji z Madžarsko živi velika madžarska manjšina, ki jo cenijo uradno na 1,700.000 ljudi (skoro toliko, kot živi Slovence v SR Sloveniji). Ti Madžari so bili odcepljeni od Madžarske z mirovno pogodbo po koncu prve svetovne vojne, ko so hoteli državniki velike antante na pritisk madžarskih sosedov čim bolj zmanjšati Madžarsko in jo napraviti nenevarno kot jedro kakega morebitnega novega kraljestva Habsburžanov ter ji onemogočiti vsak revizionizem. Pri tem so šli v drugo skrajnost in vzeli madžarskemu narodu tretjino njegovega nacionalnega ozemlja in kako četrtno ljudstva. Največ ozemlja in madžarskega ljudstva so prisodili ravno Romuniji, ki je zahtevala Transilvanijo na osnovi dejstva, da je živela tam tudi velika romunska manjšina, ki je bila prej pod Madžarsko in s katero madžarske oblasti prej tudi niso ravnale v rokavicah. Zgodilo se je podobno kot na Južnem Tirolskem, kjer se je znašla nekdanja večina po letu 1918 v vlogi

manjšine, manjšina pa v vlogi gospodujočega naroda.

Toda če so Madžari svoj čas slabo ravnali z romunsko manjšino, so ravnali in ravnajo Romuni z madžarsko manjšino še slabše, kot se da sklepati po njenih pritožbah v zadnjem času, pri čemer pa je treba opozoriti, da se madžarska manjšina danes vsaj upa pritoževati, medtem ko je bila v preteklih desetletjih politično povsem potlačena. Madžari v Romuniji so objavili v zadnjem času, delno preko ustanov v matični Madžarski, dokumente, ki dokazujejo, kako so zatirani. To velja zlasti za šolstvo. Medtem ko se je število romunskih šolarjev v Transilvaniji v razdobju od 1957 do 1974 podvojilo, se je povečalo število šolarjev v madžarskih šolah samo za 10 odstotkov, kar priča o hudem relativnem številčnem nazadovanju Madžarov, ki je posledica potujčevanja. Romunske oblasti skušajo, kjer le morejo, nadomestiti madžarske šole z romunskimi, odre-

(Dalje na 7. strani)

PERTINI IN OPTIMIZEM

(nadaljevanje s 1. strani)

brž se ne bo želel izpostaviti v tem smislu in si nakopati nevoljo velikih strank, ki so ga zvolile.

Zato je boljše, da se Slovenci v Italiji že od vsega začetka odrečemo kakemu pretiranemu pričakovanju na »pomoč od zgoraj« in se zanesemo, kakor vedno, predvsem nase, na lastne moči in argumente ter na pomoč s tiste strani, na katero lahko zadržno računamo. Vsaka druga pomoč bo dobrodošla in se je lahko tudi nadejamo, prav iz razlogov doslednega vztrajanja v zvestobi demokraciji in idealom odpor-

niškega gibanja, za katere smo se tudi mi borili, vendar pa bi napravili napačno, če bi se vdajali pretiranemu upom in skušali igrati preveč na to karto, ki, končno, ni v naših rokah. Lahko se pripravimo na to, da bo tudi Pertini kot predsednik italijanske republike gledal predvsem na italijanske nacionalne interese, te pa je kaj lahko zamenjati z nacionalističnimi. Vse bomo, če bomo lahko kdaj zapisali, da smo se zmotili. Zaenkrat pa pozdravljamo novega predsednika kot Slovenci v Italiji predvsem z željo, da bi bil pravičen. Ne pričakujemo velikodušnih darov, ampak pravičnost.

70-letnica rojstva dr. Jože Vilfana

V četrtek, 6. t. m., je praznoval 70-letnico rojstva znani slovenski politični delavec, tržaški rojak dr. Joža Vilfan. Oče slavljence je bil dr. Josip Vilfan, dolgoletni predsednik tržaškega političnega društva »Edinost« in po prvi svetovni vojni tudi poslanec v rimskem parlamentu. Zato ni čudno, da se je dr. Joža Vilfan že zgodaj začel javno udeleževati, najprej v društvi in krožkih, kasneje pa ga je življenjska pot zanesla na pomembna mesta tako v domovini kot tudi zunaj nje.

Dr. Vilfan je študiral pravo najprej v Rimu in nato v Ljubljani, torej v Jugoslaviji, kamor se je zaradi pritiska fašističnih oblasti morala preseliti njegova družina. Kot študent prava je sodeloval v klubu »Triglav« in bil izvoljen za predsednika Zveze slušateljev ljubljanske univerze. Že pred vojno je postal član KPJ in mnogo pisal v »Ljudsko pravico«, zlasti o primorskem vprašanju; isto problematiko je obravnaval tudi v nekaterih drugih publikacijah. Po končanem študiju prava je postal odvetnik, narodnoosvobodilni boj pa je dve leti, od 1943 do 1945, preživel na Primorskem, kjer je opravljal važne funkcije, med drugim tajnika Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za Slovensko Primorje.

Tesno povezavo z rodnim Trstom oziroma Primorsko je pomenila tudi dolžnost generalnega sekretarja jugoslovanske delegacije na pariški mirovni konferenci, kjer se je odločala nadaljnja usoda Slovenskega Primorja in Istre. Njegove bogate izkušnje na mednarodno - pravnem področju so ga privedle v diplomatsko službo, saj je bil več let vodja jugoslovanske delegacije pri OZN v New Yorku, kasneje pa jugoslovanski veleposlanik v Indiji. Od leta 1953 do 1958 je bil tajnik jugoslovanskega predsednika Tita.

Dr. Joža Vilfan je bil dolgo let poslanec in nazadnje vodja slovenske delegacije v zveznem parlamentu v Beogradu. Njegovi govorniški nastopi v zvezni skupščini so se pogosto dotikali prav primorske oziroma zamejske problematike, spomnimo naj npr. na njegov govor ob ratifikaciji osimskega sporazuma leta 1975. Dr. Vilfan se še vedno čuti tesno povezanega z rodnim Trstom, kamor pogosto prihaja, pred nekaj meseci pa je tudi javno nastopil v Kulturnem domu v predavanju ob raz-

stavi »London 1915 - Osimo 1975« skupaj z nekdanjim jugoslovanskim diplomatom dr. Vladimirom Velebitom. Primorska se mu je za 70-letnico rojstva oddolžila s knjigo njegovih izbranih člankov, razprav in govorov, ki nosi naslov »Delo, spomini, srečanja«. Knjigo je izdala založba »Lipa« iz Kopra, kjer je bila prejšnji teden tudi njena predstavitev z udeležbo urednikov knjige in slavljence. Podobna slovesnost je bila v petek, 7. t. m. tudi v Novi Gorici,

pred predstavitvijo pa so v avli občinske skupščine odprli razstavo, ki s fotografijami, dokumenti, članki in razpravami ponazarja Vilfanovo življenjsko pot in ustvarjalnost. Razstavo je pripravila Goriška knjižnica »Franceta Bevka«.

V pravkar izišli knjigi »Delo, spomini, srečanja« je objavljen tudi odlomek iz spominov, ki jih pripravlja dr. Vilfan, zato mu želimo, da bi našel še dovolj življenjskih moči, da bi lahko svoje spomine tudi dokončal in doživel njihov izid, saj bodo glede na njegovo razgibanost in plodno življenjsko pot nedvomno zelo zanimivi. Dr. Joži Vilfanu ob življenjskem jubileju iskreno čestita tudi naš list!

»Okrogla miza« o slovenski župniji v Trstu

V zvezi s polemiko, ki se je pojavila v javnosti in delu tiska glede pobud za zidanje dveh novih slovenskih cerkva v Trstu (pri Sv. Jakobu in pri Domju), je priredilo kulturno združenje »Most« prejšnjo sredo, 5. t. m. zvečer v Marijinem domu v ulici Risorta 3 »okroglo mizo« o »perečih problemih slovenskih katoličanov v Trstu«. Debato je vodil prof. Aleš Lokar, ki je, kot znano, urednik in izdajatelj revije »Most«, pred kratkim pa je bil izvoljen za člana tržaškega občinskega sveta kot predstavnik Slovenske skupnosti.

Debata je privabila precej občinstva. Bila je izredno živahna in je trajala pozno v noč. Osvetlila je težke probleme slovenskih vernikov in posebno še slovenskih duhovnikov v Trstu, ki se čutijo odrinjeni od vsakršnega vpliva na delovanje mestnih župnij. V nobeni nimajo slovenski duhovniki soodlujoče besede in probleme slovenskih vernikov se ignorira, kot so skoro soglasno naglašali v debati duhovniki dr. Prešeren, Dušan Jakomin in drugi. Pritrtili so jim tudi nekateri laiki. Njihove trditve so vzbudile vtis, da se razmere v tržaški Cerkvi, kar se tiče Slovencev, niso spremenile veliko na boljše od časa fašizma. Neki duhovnik je povedal, da je takoj izginil listek z obvestilom o slovenski službi božji, ki ga je pritrtil na cerkvena vrata, medtem ko ne izginjajo obvestila o italijanski službi božji. Drugi je potopil, da je izginil napis s spovednice, kjer je bilo rečeno, da se tam lahko spovedo verniki v slovenski. Očitno je prišlo v teh pritožbah do izraza dejstvo, da slovenski duhovniki v mestnih župnijah, kjer delujejo — in kjer sploh so — nimajo besede in da se župnije branijo

dati svoje prostore na razpolago za delovanje slovenskih verskih in mladinskih organizacij, medtem ko ne delajo nobenih težav italijanskim organizacijam. Še težje stališče imajo tisti slovenski duhovniki, ki nimajo državljanstva, katero se jim dosledno odklanja kljub dolgoletnemu bivanju in delovanju na Tržaškem. So takorekoč brez vsakih državljanstev pravic in zato hudo prizadeti tudi po ekonomski plati. Mnogokrat je bilo slišati v debati iz ust duhovnikov besedo »preganjanje«. Iz njihovih posegov je bilo razvidno, da je tržaška Cerkve silno daleč od duha II. vaticanskega koncila in da stoji na izrazito nacionalističnih pozicijah, kar ima seveda posledice tudi za slovenske vernike in duhovnike v njej in jih potiska na pozicije, ki so tudi zelo podobne nacionalizmu v Cerkvi, že iz nuje po obrambi jezikovnih pravic slovenskih vernikov. Rešitev iz sedanjega stanja vidijo duhovniki samo v ustanovitvi ene ali več župnij samo za Slovence, neglede na že obstoječe župnije.

K besedi pa so se oglasili tudi taki, ki so svarili pred takim »nacionalnim« razkolom v tržaški Cerkvi, da se ne bi Slovenci z ustanovitvijo posebne svoje župnije umaknili v nekak geto; znašli bi se v položaju priseljencev v Trstu, kot nekdanj priseljeni Grki, Srbi, Judje, protestantski Nemci ali kot bi se lahko zgodilo z zgraditvijo mošeje za kake priseljene mohamedance. V sedanjih tržaških župnijah bi dokončno izrinili Slovence iz cerkva, češ saj imate svojo župnijo, pojdite tja. Dejansko pa bivajo Slovenci v vseh župnijah. Mnogi bi imeli daleč do nove cerkve, ki bi bila verjetno na precej odročnem kraju, glede na sedanje cene stavbišč v mestu in možnost, da se jih najde. Zato ni računati na to, da se bodo vsi verni Slovenci res oklenili nove župnije. Nekateri, ki sicer niso spregovorili pri okrogli mizi, so pozneje v prosti diskusiji z navzočimi izjavili, da se bodo v vsakem primeru držali domače cerkve, npr. pri Sv. Ivanu, katere so navajeni od otroških let. To, da bi si morali Slovenci na novo graditi cerkve v Trstu, bi bilo težko gospodarsko breme in krivično že zato, ker so bile vse sedanje župnijske v Trstu zgrajene tudi z denarjem in delom Slovencev, nekatere pa so bile do nedavnega sploh slovenske, kot npr. v Barkovljah, Rojanu, Škednju, pri Sv. Ivanu itd. Zakaj bi se jim kar tako odrekli in si šli zidati nove cerkve, ki bi bile, kot je v svoje strani priznal neki duhovnik, majhne in preproste ter »ne bi veliko stale«? To pomeni, da bi bile bolj ali manj dvorane in tako bi bili slovenski verniki diskriminirani še celo v tem: lepe in velike dosedanje cerkve bi bile za italijanske vernike, ki bi imeli do njih blizu, maj-

(Nadaljevanje s 3. strani)

Kongres AIDLCM v Barceloni

Od 22. do 25. julija bo v Barceloni 7. kongres »Mednarodnega združenja za zaščito ogroženih jezikov in kultur«. Ta svetovna organizacija se že od 1964. leta zavzema za pravice nesvobodnih narodov in narodnih skupnosti, zato se njeni člani vsaki dve leti zberejo na svojem kongresu pri eni od ogroženih skupnosti. Tako je bil na primer IV. kongres 1972. leta v Celovcu, V. kongres pri Baskih v Ustaritzu na Francoskem, VI. kongres pa v Dolini Aosta.

Letos pa se obljublja slovesen kongres v glavnem mestu Katalonije, ki si je pred kratkim priborila avtonomijo. Prav zaradi te ne navadne priložnosti, da je organizacija gost dežele, ki je nedavno še na skrivaj pošiljala svoje predstavnike v tujino, je primerno, da se kongresa udeležijo številni zastopniki skupnosti,

ki še zdaleč ne uživajo tistih pravic, ki so v Kataloniji zdaj postale vsakdanja resnica.

Vsakdo se lahko kot prijatelj udeleži kongresa, zakaj že od samega začetka, to je od ustanovitve združenja velja, da morajo udeleženci sami poskrbeti za stroške potovanja, hrane in stanovanja. Tudi turistu, ki odhaja predvsem zaradi mika novih krajev, se udeležba na takem mednarodnem srečanju splača, saj nova poznanstva samo utrjujejo vezi, ki že zdaj na daljavo povezujejo skupnosti, ki se zavzemajo za pravično rešitev narodnih, etničnih, jezikovnih pravic.

Kdor bi se kongresa želel udeležiti, se lahko javi na naslov:

Jordi Pou i Vidal, c. Amigò 28, Barcelona 21. Tel. 228.71.30 ali pa 200.78.47. Omenjeni gospod bo rezerviral sobo v hotelu.

Odlično uspel Naš praznik v Nabrežini

»Naš praznik«, ki ga je v soboto, 8. in v nedeljo, 9. julija, priredila devinsko-nabrežinska sekcija Slovenske skupnosti, je izredno dobro uspel, saj se ga je udeležilo rekordno število obiskovalcev; v nedeljo smo namreč zabeležili približno štiristoč ljudi, med katerimi je bilo zelo veliko mladine. Prav gotovo je k temu pripomogel pešter program, ki so ga prireditelji pripravili za »praznik«.

Med veliko množico smo v nedeljo opazili tudi jugoslovanskega generalnega konzula v

Trstu Ivana Renka in domačega župana Albina Škerka.

Veliko odobravanja je žela predvsem godba na pihala iz Slovenskih Konjic na Štajerskem in pa narodno-zabavni ansambel prav tako iz tega štajerskega mesta, ki sta bila gosta na »Našem prazniku«.

V soboto je predstavnica godbe prinesla pozdrav iz Slovenskih Konjic, v imenu sekcije SSK pa je spregovoril občinski svetovalec Ivan Breclj, ki se je Konjičanom zahvalil za obisk. Za tem je spregovoril še profesor Jože Novak iz Slovenskih Konjic, ki je poudaril pomen stikov med devinsko-nabrežinsko občino in Slovenskimi Konjicami ter okolico, ker sta med prvo svetovno vojno prav to mesto in okolica sprejela več naših ljudi, ki so bili tam v begunstvu. Za koncertom godbe na pihala je nastopil narodno-zabavni ansambel, ki je prisotne zabaval pozno v noč.

V nedeljo je po nastopu že omenjene godbe na pihala imel koncert moški zbor iz Divače, zatem pa je spregovoril deželni svetovalec dr. Drago Štoka, ki se je zahvalil vsem volilcem, somišljenikom, in aktivistom Slovenske skupnosti. Posebno zahvalo je izrekel mladini SSK, ki se je letos prvič dobro organizirala tako na Tržaškem kot na Goriškem. V svojem govoru je Štoka omenil tudi škandale

v katere so zapletene italijanske vsedravnice stranke. Govornik je nato poudaril uspeh SSK na zadnjih volitvah. Dr. Štoka je omenil tudi novo »Listo za Trst«, ki pa, po njegovem mnenju, ne bo dolgo vztrajala pri življenju. »Naš praznik« se je zaključil s plesom ob zvokih znanega ansambla Taims z Opčin.

Na prazniku so prireditelji poskrbeli tudi za prigrizek in dobro domačo kapljico. Zaradi rekordnega števila obiskovalcev je v nedeljo zvečer celo zmanjkalo hrane.

Naj še omenimo, da je ob tej priliki izšla nova številka »Poročevalca«, glasila SSK za to občino, ki so ga delili ob vходу na »Praznik«. List vsebuje natančno analizo izidov deželnih volitev, zahvalo volivcem in seveda program »Našega praznika«.

Dinamični devinsko-nabrežinski sekciji SSK čestitamo ob ponovnem uspehu, ki je kronal njeno vztrajno delo v korist naše skupnosti v tej občini.

a. I.

—o—

NAŠE SOŽALJE

Ob smrti gospoda Stankota Perovška, našega zvestega naročnika, izrekata družini svoje globoko sožalje uredništvo in uprava Novega lista.

ZA TISKOVNI SKLAD

V spomin svoje pokojne sestre Zore je darovala gospa Majda Giraldu - Bartol 10.000 lir za tiskovni sklad Novega lista. Hvala.

»Okrogla miza«...

(Dalje na 4. strani)

hne in preproste pa za slovenske, ki bi morali daleč do njih, kar npr. ob slabem vremenu, v zimski burji s poledico, ki ni redka v Trstu itd., ni tako brez pomena. Potem je tu še problem parkirnega prostora itd.

»Kakšna je ta pokoncilska Cerkev, v kateri se dogaja kaj takega?«, je vzkliknil eden izmed debaterjev. In ni mogoče drugače, kakor da se človek zares zaskrbljeno vpraša, kam je izginil duh krščanskega bratstva in univerzalnosti, ki bi moral vladati tudi v tržaški Cerkvi. Absolutno nerazumljivo je, da se čutijo verniki druge, manjšinske narodnosti in jezika v okviru Cerkev na nekem področju naravnost preganjani, da si celo želijo v geto. Kako mora pokoncilska Cerkev to dopustiti in kako gleda na to novi škof Bellomi? Rečeno je bilo — in g. Zorko je prebral njegovo pismo v tem smislu — da ne nasprotuje ustanovitvi posebnega slovenskega pastoralnega centra za vse Slovence v Trstu, vendar ta center za zdaj ne bi imel značaja ozemeljske ali osebne župnije. Problem preučuje posebna komisija, ki je bila ustanovljena.

Okrogla miza ni ničesar rešila in ničesar sklenila, kar tudi ni mogla, vendar je razgrnila skoro grozljivo podobo tržaške Cerkev, ki je ostala gluha in slepa za sklepe in duha zadnjega koncila o krščanskem bratstvu, skupnosti vseh vernikov in o pravicah vseh narodov do lastnega jezika v Cerkvi.

Bila je nedvomno ena najbolj aktualnih in živih okroglih miz, kar jih je bilo kdaj prirejanih o slovenskih problemih v Trstu, in je pokazala, da je položila prst na bolečo rano. Kulturno združenje »Most« je storilo zelo prav in pokazalo čut za živo aktualnost, ko jo je priredilo.

Naloge novoizvoljenih okrožnih svetov

V ponedeljek, 10. t. m. so se na sedežu Slovenske skupnosti sestali novoizvoljeni strankini svetovalci v petih okrožnih svetih tržaške občine s člani izvršnega odbora SSK. Sestanek je bil v celoti namenjen delovanju rajonskih svetov v bodočem petletju in izdelavi okvirnih stališč, ki jih bodo predstavniki Slovenske skupnosti zastopali v vseh petih rajonskih svetih.

Uvodno poročilo o sedanji politični situaciji je podal deželni tajnik dr. Drago Štoka, ki je po pozdravu vsem novoizvoljenim svetovalcem poudaril nejasnosti političnega stanja po zadnjih volitvah in dejal, da se bodo te nejasnosti nedvomno odražale tudi v rajonskih svetih. Vsekakor je Štoka poudaril, da je SSK proti komisarskim upravam in da je torej pripravljena na sodelovanje s čim širšim krogom demokratičnih strank; seveda pa pri tem niti za trenutek ne odstopa od svojih splošnih načel, ki sovpadajo z osnovnimi zahtevami vse slovenske manjšine v Italiji. Ta načela je mogoče zaobjeti v eni sami zahtevi, to je v zahtevi po vsestranski uveljavitvi slovenske manjšine v Italiji v

duhu republiške ustave, ki zagotavlja vsem državljanom enakost ne glede na jezik, ki ga govorijo. Kar pa zadeva vodenje konzult je Štoka poudaril, da je imela Slovenska skupnost, na osnovi dogovora med demokratičnimi strankami, doslej predsedstvo enega rajonskega sveta in je izrazil prepričanje, da bo prišlo tudi v bodoče do takega dogovora, ki bo omogočal tudi manjšim strankam, da s predsedniškim mestom v eni izmed konzult pripomorejo k demokratizaciji decentralizirane občinske uprave. »Seveda bi moralo v tem primeru — je zaključil Štoka — pripadati Slovenski skupnosti predsedstvo ene od tistih konzult, kjer so problemi Slovencev pereči in najbolj kjer ima SSK po dva svetovalca.«

Nato je član izvršnega odbora Bojan Brezigar seznanil »novoizvoljene svetovalce z nekaterimi podrobnostmi o začetku delovanja in o pristojnosti rajonskih svetov, ki jih vsebuje zakon iz leta 1966. Brezigar se je še zlasti zaustavil pri vprašanih urbanističnega razvoja tržaške občine in poudaril, da ima Slovenska skupnost svoje svetovalce samo v petih rajonskih svetih, a da bodo ti sveti pristojni za večino občinskega ozemlja in še zlasti za tista področja, kjer je gradbena dejavnost najbolj v razvoju in kjer ni predvidena le stanovanjska gradbena dejavnost, ampak tudi gradnja industrijskih

(Dalje na 7. strani)

—o—

KOTALKARSKA REVILJA NA OPČINAH

V soboto, 15. in v nedeljo, 16. julija, bo na Opčinah tradicionalna kotalkarska revija, ki jo prireja kotalkarska sekcija športnega društva »Polet«.

Revija, s katero kotalkarji zaključujejo svojo športno sezono, bo na kotalkališču na Pikelecu (Repentabrska ulica), obakrat z začetkom ob 20.30.

—o—

Boris Pahor se bo odpeljal te dni na kongres Evropskega združenja za varstvo narodnih manjšin v Barceloni. To bo Pahorjev prvi obisk ne samo v Kataloniji, ki je pred kratkim končno dobila avtonomijo, ampak v španiji sploh.

Puščoba v tržaških trgovinah

Prva posledica volilnega uspeha »Liste za Trst« na Tržaškem je ta, da je močno upadel dotok kupcev iz Jugoslavije. Jugoslovanske carinske oblasti so začele strogo izvajati svoje predpise, kar pomeni, da so postali pregledni potnih in voznih dokumentov skrbnejši in da strožje izvajajo zakonska določila o valutni, ki jo smejo nesti potniki iz države. To pa pomeni, da so nastali na meji dolgi zastoji. Pred mejnim blokom na jugoslovanski strani čakajo vedno dolge vrste vozil in čakati je treba dolge ure, tudi štiri in več. Velika večina kupcev iz Jugoslavije se je zato preusmerila na mejne prehode proti Gorici in njihov denar se zdaj steka v goriške trgovine in v trgovine raznih dru-

gih krajev v Furlaniji, medtem ko je zavladata v tržaških trgovinah puščoba.

Mnogi trgovci so hudo zaskrbljeni. Hite zatrjevati, da glasovanje za »Listo za Trst« ni pomenilo protesta proti osimski pogodbi o dokončni ureditvi italijansko-jugoslovanske meje, ampak samo proti gradnji industrijske cone na Krasu, ki bi onesnažila okolje in pritegnila v te kraje na desetisoče priseljencev iz nestranskih Italije. Najbolj so prizadeti trgovci s tekstilom in z avtomobilskimi deli, pa tudi vsi drugi, kajti kupci iz Jugoslavije so kupovali vse mogoče. Zato so še zlasti radi obiskovali veleblagovnice kot »Standa« in »Upim«, v katerih je zavladata zdaj — tišina.

Gorica in Ljubljana na poti sodelovanja

V zadnjih časih so stiki med Gorico in Slovenijo vedno bolj številni in sodijo v okvir priprav za stalnejše in učinkovitejše sodelovanje. Kot smo že poročali, je bil sredi junija obisk goriškega odbora v Novi Gorici; pretekli petek pa je goriški župan Pasquale De Simone obiskal predsednika skupščine mesta Ljubljana.

Novoizvoljeni predsednik Marjan Rožič in podpredsednik Anka Tomiňšek sta pozdravila goriškega župana na sedežu ljubljanske skupščine in se dalj časa zadržala v prijateljskem razgovoru. Predsednik Marjan Rožič je poudaril, da se v tem trenutku, še bolj kot v preteklosti, krepijo stiki med Ljubljano in Gorico in izrekel vso pripravljenost, da bi v bodočnosti prišlo do konkretnjšega sodelovanja med mestoma, še posebno v obdobju, ki sledi podpisu osimskih sporazumov. Podpredsednik Anka Tomiňšek je poudarila, kako važna je vloga dveh mest, ki želita izpopolniti medsebojna prizadevanja in okrepiti prijateljske stike. V ta namen je predlagala, naj bi v najkrajšem času izdelali osnutek vprašanj skupnega interesa, kar bi bilo predmet nadaljnjih razprav in dopolnitve, tako da bi lahko že septembra začeli delovati na stvarnejši podlagi. Goriški župan De Simone je najprej izrekel čestitke novoizvoljenemu predsedniku in podpredsedniku ter jima želel obilo uspeha pri nadaljnjem delu. Omenil je, da je Gorica že pred dobrimi dvajsetimi leti začela sodelovati z ljubljanskim mestom, zlasti na kulturnem področju (spomnil

je na številne razstave, ki sta jih mesti skupno priredili) in poudaril, da bo tudi letošnja razstava Franceta Kavčiča ponoven dokaz, da je sodelovanje važno in nujno. Izrazil je željo, da bi se sodelovanje razširilo še na druga področja in sprejel predlog podpredsednika, da bi že prihodnjo jesen začeli s konkretnjšim delom. Predsednik Marjan Rožič je poudaril važno vlogo slovenske narodne skupnosti na Goriškem za ustvarjanje boljših odnosov med Italijo in Jugoslavijo; župana sta si bila edina tudi ob ugotovitvi, da oblike sodelovanja, ki sta jih dosegli Gorica in Nova Gorica, utegnejo zadobiti širši krog, če se bo to sodelovanje okrepilo tudi med Slovenijo in Furlanijo - Julijsko krajino. Ob zaključku srečanja, ki je potekalo v pravem prijateljskem duhu, je goriški župan povabil predsednika Marjana Rožiča na obisk v Gorico. Brez dvoma je tudi ta neuradni obisk dokaz, da si Gorica želi poiskati neko svojo obliko sodelovanja s sosednjo Slovenijo, kar utegne zagotoviti goriškemu mestu boljši razvoj v prihodnosti.

V zvezi s tem obiskom goriškega župana naj še povemo, da so v teku priprave za organizacijo razstave našega rojaka Franca Kavčiča, ki bo skoraj gotovo v Gorici novembra, ko bomo proslavljali 150-letnico smrti tega slikarja. Kavčičeva razstava je doživela letos velik uspeh v Ljubljani in bo predstavljala tudi za goriško mesto, ki je rojstni kraj umetnika, izredno važen kulturni dogodek.

Uspešno delovanje števerjanske občine

Vsi, ki le malo spremljajo politično dogajanje in se zanimajo za delovanje občinskih uprav v naši pokrajini, lahko ugotovijo, kako težko je danes voditi občino, ki ima tudi manjšo razsežnost. Čeprav manjše občine nimajo tako velikih zahtev, kot jih imajo večja mesta, je vseeno nujno doseči določeno stopnjo pripravljenosti in vztrajnega udejstvovanja, če hoče občinski odbor zadovoljiti zahtevam občanov. Treba je imeti poseben posluš za zakonska določila in pravilno administracijo, v obratnem primeru so lahko vse lepe besede samo prikrivanje neodločnosti in nedelovanja; tudi to je lahko ena pot, a prav gotovo nekoristna za domače prebivalstvo.

V Števerjanu lahko mirno rečemo, da so ubrali prvo pot, pot trdnega boja in vsakodnevnega dela v prid vsega občestva. Pri tem opravilo so števerjanski upravitelji dosledni in vztrajni. Že vsa povojna leta vodi občinsko upravo Slovenska skupnost. Menimo, da je v teh tridesetih letih opravila toliko dela, da smo lahko na stranko in njene člane iz srca ponosni. In ne samo zato, ker je to naša — slovenska — stranka, ampak zato, ker tu velja predvsem dejanja in dejstva. Problemi v občini so številni, a so vedno našli ustrezno rešitev. Pomislimo samo na geološko sestavo tega predela in bomo takoj ugotovili, da so vprašanja v zvezi s stalnimi usadi in številnimi premiki zemlje vedno pereča. Ceste in klanci so stiri in vzdrževanje teh niso lahka zadeva. Vendar je treba reči, da so bila ta vprašanja vedno rešena. Tudi dobava pitne vode je v zadnjem času zagotovljena. Ne moremo tu naštevati vseh posegov občinske uprave na pod-

ročju javnih del, ker bi bilo predolgo. Vendar moramo tu predvsem poudariti, da je v gradnji nova osnovna šola, ki bo ponos vsega števerjanskega in goriškega prebivalstva, saj bo ta struktura ena najvažnejših in najmodernejših objektov v goriški pokrajini. Treba je povedati, da si je občinski odbor zagotovil pomemben prispevek pri deželi za šolo in tudi za popravilo županstva in za razširitev pokopališča v Števerjanu in na Jazbinah. Po zaslugi Slovenske skupnosti iz Števerjana in po posredovanju deželnega svetovalca Draga Štoke je bila občina vključena v potresno področje in tako si bodo domačini lahko popravili poškodovana stanovanja. Naj omenimo tudi to, da je občina Števerjan kupila avtobuse za prevoz otrok v domačo osnovno šolo in v goriško srednjo šolo, in sicer na podlagi deželnega zakona, ki ga nekatere občine niso izrabile in v resnici ne moremo razumeti, zakaj. Lahko bi še naštevali številne posege na drugih področjih, vendar mislimo, da je zaenkrat to dovolj.

Nihče ne more reči, da so to prazne besede in izrabljene fraze, to so dejstva in tudi neizpodbitna, ki jih lahko vsakdo preveri, če se bežno pelje skozi Števerjan. In to smo zapisali, da bo tudi širši javnosti znano, kako deluje Slovenska skupnost tam, kjer vodi javno upravo. Župan Stanislav Klanjšček, odborniki in svetovalci Slovenske skupnosti se lahko povsod predstavijo s ponosom, saj bo vsak pošten človek njihovo delo ocenil z odliko. Verjetno bodo manj številni tisti, ki bodo s pisano besedo dali javno zahvalo števerjanskim upraviteljem; mi smo to storili, ker to smatramo za svojo narodno in častniško dolžnost.

Nenadomestljiva vloga sindikata slovenske šole

Sindikata slovenske šole na Goriškem opravlja v našem šolskem življenju važno vlogo, saj stalno spremlja vso sindikalno in narodnoobrambno problematiko in se pred slovensko in italijansko javnostjo predstavlja kot bojevit in vztrajen glasnik naših zahtev in pravic. Sindikat slovenske šole na Goriškem je pomembna sindikalna organizacija, v katero so vključeni doma vsi profesorji, učitelji in neučno osebje; ima svoj izvršni odbor (9 članov), razsodišče (3 člani) in nadzorni odbor (3 člani). Že več let je tajnik Sindikata prof. Albin Sirk, ravnatelj trgovskega zavoda «I. Cankar» iz Gorice.

Kot rečeno, je delovanje Sindikata zelo razvejano. V prvi vrsti spremlja vse sindikalne probleme in v tem pogledu opravlja zelo važno nalogo, ker rešuje zadeve občega značaja in tudi zadeve posameznikov. Zavzema se za to, da pride čimprej do imenovanja drugega didaktičnega ravnatelja, ker na Goriškem imamo dve didaktični ravnateljstvi in je zato nujno, da sta na teh mestih dve osebi; odprto je tudi vprašanje ravnatelja na gimnaziji - liceju, na katerem je trenutno prof. Milko Renner, ki je istočasno tudi profesor.

Sindikata je v zadnjih letih prirejal tudi seminarje in tečaje za poklicno izpopolnjevanje. Po posredovanju Sindikata sta bili dodeljeni študentji za seminar slovenskega jezika, ki je trenutno v Ljubljani. Podoben tečaj bo septembra v Mariboru, v Gorici pa seminar za profesorje nižje srednje šole. Pred kratkim se je Sindikat sestal na osnovni šoli v Sovodnjah in v Gorici, da bi preučil možnosti za organizacijo tečaja za učitelje in otroške vrtnarice. Sestanka sta bila med učnimi urami, kar je tudi po zakonu dovoljeno. Tečaj ima namen dopolniti pripravo vzgojiteljev v osnovnih šolah in otroških vrtcih s posebnim ozirom na recitacijski in jezikovni pouk; Sindikat poziva vse zainteresirane, da predložijo teme in da se zavzemajo, da bo tečaj dosegel zaželjeni uspeh.

Sindikata slovenske šole na Goriškem vztrajno in odločno deluje tudi v smislu informiranja italijanske javnosti o problemih slovenskih šol in se zavzema, da bi politične sile podprle naše upravičene zahteve. Tako je pripravil predloge, ki naj bi jih vnesli v zakonski osnutek za globalno zaščito slovenske manjšine v Italiji; Sindikat je tudi izdelal smernice za reformo višje srednje šole. Pred kratkim je bil pobudnik za ustanovitev enotnega šolskega odbora, ki bo imel namen nadomeščati šolski okraj. Ta odbor bo deželnega značaja in bo deloval tudi v videmski pokrajini, zlasti zato, da se tudi na Videmskem ustanovijo slovenske

(Dalje na 7. strani)

—o—

Kaže, da je dolga napetost pri volitvi novega predsednika italijanske republike nekoliko razmajala vladno večino. Pojavila se je napetost med socialistično in republikansko stranko. Republikanci očita socializmom, da mislijo na novo levo sredino, na tihem pa jim predvsem tudi zamerijo, ker so onemogočili izvolitev svojega voditelja La Malfa za predsednika. Ta je odšel, potem ko je dal nekaj polemičnih izjav proti socialistični stranki, na večmesečno potovanje po tujini — najbrž, da pozabi na razočaranje...

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

KAKO DOLGO ŠE?

Mnogi ljudje pri nas na Tržaškem in Goriškem, pa tudi po vsej Italiji in na vsem Zahodu se začudeni sprašujejo, kaj pomeni ta nov val procesov proti takoimenovanim disidentom v Sovjetski zvezi. Razpoloženje javnosti v Italiji in na Zahodu sploh je zelo dobro izrazil novi predsednik republike Pertini Leonidu Brežnjevju v brzojavki, katero mu je poslal v zvezi s sodno obravnavo proti Ginsburgu in Šaranskemu, čeprav je bila napisana z diplomatsko vljudnostjo. V brzojavki je bilo, med drugim rečeno, da italijanska javnost pričakuje, da bodo v sodnem postopku spoštovane osnovne pravice in svoboščine, vsebovane v načelnih sklepih listine, sprejete na konferenci v Helsinkih.

Mnogi listi in celo glasila nekaterih zahodnih komunističnih strank odkrito izražajo globoko vznemirjenost in zaskrbljenost zaradi tega novega poskusa zatrtja svobodnejšega in samostojnejšega mišljenja v Sovjetski zvezi. Ali si veljaki v Kremlju res domišljajo, da bodo lahko trajno ali vsaj še za dolgo onemogočali vsak svobodnejši vzgib svojim narodom, masi nad 200 milijonov državljanov, in to v svetu, kjer je svoboda na zmagovitem pohodu celo na afriški in južnoameriški celini? Kakšen koncept o modernem svetu imajo ljudje, ki odločajo za kremeljskimi zidovi — se nujno sprašuje vsak trezen svobodoljuben človek v Evropi.

Medtem prihajajo iz Moskve vedno nove vesti o procesih v Kalugi, Vilni in v prestolnici.

V Kalugi sodijo Aleksandra Ginzburga pri odprtih vratih, vendar je to le formalnost, kajti dejansko ne pustijo v dvorano niti sorodnikov in prijateljev niti časnikarjev. V dvorano je smela v sredo samo 70-letna mati, medtem ko je moral čakati zunaj tudi voditelj gibanja za človečanske pravice Andrej Saharov, poleg Ginzburgove žene Irine in kakih dvajsetih simpatizerjev tega gibanja in zahodnih časnikarjev ter diplomatskih opazovalcev. Sodišče je preučevalo dokumente. Razprava v torek pa je bila zelo burna in Ginzburgova žena je razburjena protestirala proti lažnim izpovedim zastrašenih prič. Enemu izmed njih je zagrozila, da ga bo Bog kaz-

noval zaradi njegovega laganja. Potem je povedala, da so bile izpovedi prič ena sama laž in obrekovanje. Rekla je tudi, da izgleda njen komaj 41-letni mož zdaj kot starec belih las, ves blede in da skoraj nima moči, da bi govoril.

V Moskvi se nadaljuje proces proti Šaranskemu, v Vilni, prestolnici sovjetske Litve, pa proti skupini litvanskih disidentov Piatkus, Idi Nudel in še nekaterim drugim, ki so obtoženi vohunstva, ker so dajali informacije o disidentstvu in o Judih, ki hočejo emigrirati, zahodnim dopisnikom. Za sovjetske oblasti je to vohunstvo in izdaja. Šaranski je zahteval, da bi lahko sam zastavljal vprašanja nekaterim pričam, ki so ga prejšnje dni obtoževale, in njegova zahteva je bila sprejeta.

Šaranskega med drugim obtožujejo, da je dajal informacije ameriškemu časnikarju Robertu Tothu, ki je bil lani aretiran in izgnan in katerega so označile sovjetske oblasti za agenta vojaške špionažne službe neke tuje sile. Zelo pogumno se obnašajo

obtoženci v Vilni, obtoženi sodelovanja pri gibanju za človeške pravice na osnovi sklepov helsinške konference. Tudi nekatere priče nastopajo tam izredno pogumno. Tri priče sploh niso hotele odgovorjati na vprašanja predsednika porotnega sodišča. Obtoženi pisatelj Viktor Piatkus je označil sodno obravnavo za komedijo, pri kateri noče sodelovati, in je med obravnavo kar dremal ali celo spal. Edini, ki priznava, da je delal za neko zahodno obveščevalno službo, je Filatov, ki pa ni imel nič skupnega z obtoženimi pripadniki gibanja za človeške pravice.

Neglede na morebitno krivdo Filatova, ki so ga verjetno vključili v procese proti disidentom, da bi dali tem bolj »vohunski značaj«, so obtoženci čisto normalni intelektualci, ki so si pač upali kritizirati oblasti in izraziti svoje mišljenje glede nespoštovanja osnovnih človeških pravic in svobode v Sovjetski zvezi. Takih intelektualcev in tudi preprostih ljudi, ki si upajo kritizirati svoje vlade in celo politično organizirano in s sprevodi po mestih, v katerih nosijo protestne napise, nastopati proti njim, je na Zahodu in povsod, kjer vladajo demokratični sistemi, na milijone. V Sovjetski zvezi pa sta kritika in zahteva po svobodi smatrana za zločin proti državi. Kako dolgo bo lahko Kremelj še zajezoval gon po demokraciji in svobodi v sovjetskih narodih, ta gon, ki je vendar tako normalen?

»Cerkev v sedanjem svetu« o pastoralni

»Pričujoča številka Cerkev v sedanjem svetu razpravlja o vprašanju pastoralnih prioritet«, piše v uvodniku »Stari in novi problemi« Stefan Steiner. »S to temo orje ledino. Člankarji nimajo zglede v domači in skoraj nobene pomoči v svetovni literaturi. Zato je marsikatera nedorečenost v njihovih spisih razumljiva. Toda gre za vprašanje — nadaljuje Steiner — ki vedno nujneje zahteva odgovor — to vsi čutimo, čeprav si tega problema izrecno še nismo postavili«.

Toda tokrat rajši ne bomo omenjali posameznih člankov, ker čutimo dolžnost, da enkrat spregovorimo o jezikovni plati te revije. Steiner je uporabil v svojem članku italijansko besedo »aggiornamento« v pomenu posodobitve, prenovitev. Bogve zakaj je je čutil potrebo, da je uporabil to italijansko tujko, ko pa imamo za pojem, ki ga je hotel izraziti, celo

vrsto slovenskih besed ali poslovenjenih, že starih izrazov npr. modernizacija, aktualizacija, pa tudi pristno slovenskih, poleg dveh že omenjenih — posodobitve, prenovitev, — tudi preroditev ali preorenje, pomlajenje, pomladitev, poživitev itd. Vsaka teh besed ima sicer svoj odtенок in z njim je mogoče mnogo bolj izraziti ta ali oni pomen, ki ga je imel v mislih Steiner, kot je mogoče to s tujko, ki jo verjetno celo med duhovniki le malo kdo razume. Očitno je ta »aggiornamento« prinesel s seboj domov kak duhovnik, ki je študiral v Rimu, in ga zasejal v besede drugih duhovnikov, kajti to ni prvič, da ga srečamo v tej reviji in še v kakšnem cerkvenem listu.

V Steinerjevem uvodniku, ki obsega pičlo stran, smo poleg tega našli 48 tujk, ne upoštevajoč take navadne in udomačene, kot je npr. izraz ideologija. Veliko tujk uporabljajo tudi drugi. Ali ni to znak, da so tudi verski pisatelji podlegli modi, da se uporabljajo tujke namesto pristnih in lažje razumljivih slovenskih besed? Ali morda ti pisci res mislijo, da jih bodo slovenski bravci lažje razumeli, če bodo uporabljali tujke namesto domačih besed? Očitno je, da drži tudi za verouk tisto, kar je izjavil nedavno Franc Šetinc o politiki, da namreč uporabljajo nerazumljiv jezik tisti, ki ne obvladajo pojmov oziroma znanja, katero bi radi posredovali drugim. Tega o Steinerju sicer ne moremo reči, saj je že davno znan po svojem velikem znanju, vendar pa bi moral tako on kot vsi drugi sodobni slovenski cerkveni pisci skrbeti, da bi pisali pristen, preprost, razumljiv slovenski jezik, ne pa gnjaviti bravce s tujkami. Bilo bi tudi dobro, če bi malo bolj premislili kakšno slovensko besedo glede na njen pomen, preden jo zapišejo. Tako npr. je nekdo zapisal »množica nalog«, toda beseda množica se v slovenščini uporablja v zvezi z ljudmi in pomeni samo človeško množico. Namesto množica bi bil moral zapisati množina ali številnost ali obilje ali kaj drugega, kar bi bolj odgovarjalo. Tudi namesto toliko ponavljane izraza pastoracija bi bilo boljše uporabljati stari in lepi ter lahko razumljivi slovenski izraz dušno pastirstvo, namesto pastoralni pa dušnopastirski. Le kdo je pripravil naše dušne pastirje do tega, da so se začeli izražati tako izumetničeno in tuje?

Spored letošnje Drage

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu, ki prireja zborovanja, katerih se je prijelo ime Draga, po kraju, kjer so bila do pred nekaj leti, je objavilo spored letošnjega zborovanja, ki bo spet — kot že lani in predlanskim — v parku Finžgarjevega doma na Opčinah in sicer v soboto, 2. in v nedeljo, 3. septembra. Letošnji kulturni dnevi bodo že trinajsti.

Slovesen začetek z nastopi javnih predstavnikov bo — kot povzemamo iz obvestila — v soboto, 2. septembra, ob 17. uri. Po uvodnih pozdravih in govorih bo na sporedu prvo predavanje na temo »Ideologija in demokracija«. V obvestilu je rečeno: »Predavatelj bo razgrnil problematiko teh dveh kategorij — ideologije in demokracije — ki bistveno pogojujeta moderni svet. Iz humanističnega zornega kota si bo zastavil vprašanje, ali se ti dve kategoriji dopolnjujeta ali pa se izključujeta.«

Naslednji dan, v nedeljo, bo ob 9. uri služba božja, ki jo bo opravil tržaški škof mons. Lorenzo Bellomi. Ob 10. uri pa bo na vrsti drugo predavanje z naslovom »Od poskusa totalnega uničenja do zarje novega krščanstva«. Predavanje nam bo razgrnilo — pravi obvestilo Društva slovenskih izo-

bražencev — kakšen je videti po šestdesetih letih ateizacijski podvig, ki ga je s poziciji totalitarne ideologije in prakse podvzela prva komunistična država v zgodovini. O tej temi se bo v svojem nastopu razgovoril strokovnjak, ki že leta sledi s kvalificiranega evropskega opazovališča religioznemu dogajanju v Sovjetski zvezi.

V nedeljo popoldne ob 16. uri bo končno na sporedu še okrogla miza na temo »Ob dramatični tridesetletnici: Kominform in slovenstvo«. Beseda bo tekla o resoluciji Kominforma leta 1948. in o njenih posledicah na tukajšnje slovenstvo — pravi obvestilo. Kako je prišlo do dogodka, katerega posledice so bile vsekakor — mogoče bolj na psihološki kakor na politični ravni — katastrofalne? Ali je »kominformistično razpoloženje« v Trstu samo še zgodovina?

Taka bo v glavnih obrisih letošnja Draga — zaključuje obvestilo. Predavatelji bodo tudi letos predstavljeni tisku in javnosti šele na predvečer v petek, 1. septembra, ob 18. uri, v Peterlinovi dvorani v ulici Donizetti 3. V tisku je tudi bilten »Draga '78«, ki bo te dni razposlan.

PROSTOR MLADIH**»Jambor« vedno bolj aktualen**

Izšla je 7. številka skavtskega mesečnika »Jambor«. Ta ciklostilirani list, namenjen doraščajoči mladini, je eden izmed tistih skoraj naših poskusov, ohraniti v slovenski mladini poleg ljubezni do narave in do naroda tudi čut in smisel za svobodo in za druge moralne vrednote ter je še posebno simpatičen. Med drugim prinaša ta številka kot ponatis iz »Ognjišča« molitveno pesem v prozi Paula Rotha »Držijo se za roke«, kjer je lepo rečeno: »Gospod, hvala ti za ta mesec maj z njegovim cvetočim drevjem, blagimi večeri in zaljubljenimi pari. Držijo se za roke in obrabi jim žarijo... Gospod, daj vsem tem mladim parom milost, da se bodo resnično ljubili; da ne bodo samo ljubimkali in izgubljali čas, da ne bodo po kratki omami šli narazen in razglasili ljubezen za slepo prevaro. Daj jim pravočasno spoznati, da ima ljubezen le toliko vrednosti, kolikor je kdo pripravljen na darovanje. Daj jim potrpežljivost, obvladanje samega sebe in pogum za tveganje. Kajti kaj je večje tveganje kot to, da z drugim deliš vse večje življenje? Ostani pri njih, da jim to tveganje u-

spe. Gospod, vsaka prava ljubezen je odsev tvoje ljubezni...«

Kar zadeva prebujanje ljubezni do lastnega naroda v naših mladih, naj omenimo predvsem članek »Ko smo stopili med politično prebujene narode«, ki ga je napisal skavt Krotki Bivol in v katerem piše med drugim: »20. aprila je minilo 130 let, odkar je bil sredi »pomladi narodov« sestavljen narodno politični program »Zedinjene Slovenije«. Gre za dokument, ki priča o vstopu slovenskega naroda med politično prebujene evropske narode in ki sodi med najvažnejše točke bližnje zgodovine Slovencev. Vse premalo poznamo starejšo slovensko zgodovino: od karantanske države preko srednjega veka, kmečkih uporov, reformacije in razsvetljenstva do srede prejšnjega stoletja. Ko je nastopilo zgodovinsko leto 1848 s pomladjo narodov, liberalnimi in narodnimi gibanji, smo bili Slovenci razdeljeni na različne upravne enote, ki so bile sad tujih koristi; že nekaj stoletij ni bilo jasne zavesti o skupnih ciljih; kakega skupnega nastopanja za skupne zahteve sploh ni bilo. Le kultura je častno opravljala svojo človečansko in narodnostno vlogo. Na izziv zgodovinskih dogodkov pa so se našli slovenski ljudje, ki so dali pravi odgovor. Nastala je zavest, da smo Slovenci narod, ki se mora kot narod razvijati. Ki ima svoje zahteve, da se lahko razvija. Ki potrebuje svoje ustanove. Ki se ne more omejiti na kulturno delo, ampak mora začeti reševati svoja življenjska vprašanja tam, kjer se odloča. Da mora imeti jasno zavest o svoji bodočnosti. Najjasnejše je prišlo vse do izraza s proglasom, ki so ga sestavili dunajski Slovenci. Zbrani v društvu »Slovenija« so 20. aprila 1848 sestavili besedilo v treh točkah, ki je dobilo ime »Program Zedinjene Slovenije«. V njem je utemeljena zahteva: »1. Da se politično razkropljeni narod Slovencev na Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem kakor en narod v eno kraljestvo z imenom »Slovenija« zedinijo, in da ima za-se svoj deželni zbor. 2. Da ima slovenski jezik v Sloveniji popolnoma tiste pravice, katere ima nemški v nemških deželah...« Izjava se nadaljuje in ima tudi utemeljitev, vendar sta ti dve točki najpomembnejši...«

V tej številki »Jambora« najdemo poleg tega daljše kramljanje Dobrosrčnega Jastreba pod naslovom »Je samo narodno zabavna glasba narodnozabavna?« Avtor obeta nadaljevati svoje zelo zanimivo razpravljanje o pojmovanju glasbe, zlasti o tem, kaj je po mnenju raznih glasbenih »puristov« in ideologov — bi lahko pristačili — glasba, ki človeka alienira, t.j. odtuja-

resničnosti, in kaj naj bi bilo po njegovem pozitivna glasba. Avtor zavrača tako »ideološko« stališče do glasbe.

Nagajivi Tiger poroča o nastopu »Galebov« v Celovcu, Črni Teloh objavlja poučen članek o tem, kako si lahko zgradi človek zasilno zavetje oziroma šotor v naravi. Zajček piše o naravnem elementu vodi, Trobentica pa objavlja nekaj receptov za kuhanje na taborjenju. V tej številki je objavljeno tudi poročilo Močnega Jastreba o letošnjem skavtskem jurjevanju pri Trnovci, pa tudi poročilo o izletu s kolesi po Krasu, članek o »trim« stezi in še marsikaj zanimivega, pa tudi zabavnega kot npr. kramljanje Zaharja in Urha in razne zabavne rubrike. Tako je »Jambor« mesečnik, ki naj bi ga dobilo v roke čimveč slovenske mladine.

ČESTITAMO

Tomaž Simčič je včeraj z odličnim uspehom diplomiral iz klavirja. Pristrčno mu čestitata Slovenski kulturni klub in njegov mladinski »zborček«. Čestita mu tudi Novi list.

—○—

V Trstu je videti te dni zelo malo jugoslovanskih avtov, ker morajo avtomobilisti predolgo čakati na meji. Rajši se preusmerijo proti Gorici. Tudi v avtobusih, ki vozijo proti Opčinam in meji, je postalo zdaj dosti bolj »zračno«, ko ni več toliko potnikov iz Jugoslavije...

Tudi Tržačani se pritožujejo nad deževnim in hladnim poletjem. Le malo dni je bilo takih, da so se lahko kopali v morju. Stari ljudje pravijo, da takega poletja še ne pomnijo, in meteorologi jim dajejo prav. Mnogi se sprašujejo, če se zares spreminja klima in kaj je temu krivo. Upajo vsaj, da bo druga polovica julija boljša. Včeraj, v sredo, je bil prvi pravi topel julijski dan.

Letos je tržaško morje nekoliko bolj čisto kot druga leta, tako da so vsa kopališča odprta. A kot nalašč — nagaja vreme.

—○—

Čestitke SSK novemu predsedniku republike

Predsednik deželnega sveta Slovenske skupnosti prof. Andrej Bratuž je naslovil na novoizvoljenega predsednika republike Sandra Pertinija naslednjo brzojavko:

»V imenu Slovenske skupnosti, slovenske politične stranke v Furlaniji-Juljski krajini, Vam ob izvolitvi za predsednika republike izrekam svoje spoštovanje in Vam iskreno čestitam. Vaša protifašistična preteklost ter vztrajen boj za zaščito vrednot demokracije in idealov odpornišva sta jamstvo za nadaljnje in popolno izvajanje republiške ustave. V tem duhu izražamo prepričanje, da se boste zavzeli za odobritev zakona za globalno zaščito slovenske manjšine v Italiji, ki je s številnimi žrtvami prispevala k boju proti fašizmu, k osvoboditvi in k demokraciji.«

Nenadomestljiva vloga...*Nadaljevanje s 5 strani)*

šole. Sindikat slovenske šole si je prizadeval za bojkot šolskega okraja, kar je pozitivno ocenila vsa slovenska javnost in kar je nedavno tudi dobilo juridično utemeljitev, saj je prof. Bonamore dokazal nezakonitost mešanega šolskega okraja. Bojkot je popolnoma uspel in zasluga za to gre v prvi vrsti Sindikatu slovenske šole in vsem, ki so bojkot v celoti podprli.

Ne moremo mimo dejstva, da je Sindikat vsa povojna leta tudi odločno pripomogel, da je število naših študentov raslo v šolah vseh stopenj. V tem oziru je opravil in še danes opravlja nenadomestljivo vlogo v našem zamejskem šolskem življenju. Slovenska javnost globoko ceni vsa prizadevanja šolskega sindikata in spremlja njegov boj, ki je boj celotne narodne skupnosti v zamejstvu; slovensko ljudstvo mora biti hvaležno sindikatu za vztrajnost in odločnost, ki sta v ponos vsem zamejskim Slovincem.

Madžarska manjšina...■ *nadaljevanje z 2. strani*

kajo madžarski manjšini pravico do dvojezičnih napisov, kakršno je svoj čas uživala romunska manjšina na Madžarskem, zabranjujejo uvoz knjig iz Madžarske in onemogočajo uporabo zgodovinskih arhivov, s katerimi bi morala razpolagati manjšina.

Romuni tudi prikazujejo madžarsko zgodovino po svoje in še vedno izvajajo policijsko nasilje nad manjšino. To nasilje ni veliko spremenilo svojega značaja od časa stalinizma. Zadnji čas so ugledni predstavniki madžarske manjšine, predvsem stari partijci in univerzitetni profesorji ter umetniki, naslovili na vodstvo romunske partije spomenico, v kateri prikazujejo krivice, ki se godijo manjšini, in predlagajo izboljšave. To so si upali potem, ko je prišlo lani do sestanka med Ceausescujem in madžarskim voditeljem Kadarjem, po katerem je bilo opaziti nekoliko bolj obzirno nastopanje romunskih oblasti do madžarske manjšine. Vesti o zatiranju Madžarov v Romuniji so prodrle tudi v zahodni tisk.

Naloge novoizvoljenih okrožnih svetov*nadaljevanje s 4. strani)*

objektov in cestnih infrastruktur. »Prav na tem področju — je poudaril Brezigar — bodo morali biti predstavniki Slovenske skupnosti izredno pozorni na vsako odločitev, kajti zavedamo se, da je marsikdaj težko uskladiti splošne interese s specifičnimi interesi manjšine.« Brezigar je nato naglasil odločno nasprotovanje Slovenske skupnosti razlaščenju in raznarodovanju slovenskih področij ter opozoril na delo, ki ga bodo morali ob teh vprašanjih opraviti rajonski sveti.

Sledil je poseg dosedanjega svetovalca v konzultih za vzhodni Kras Milana Vremca, ki je bil

na zadnjih volitvah ponovno izvoljen. Vremec je nakazal delovanje rajonskih svetov s praktičnega vidika in možnosti, ki jih imajo še zlasti predsedniki teh svetov pri usmerjanju dela. Zaustavil se je tudi pri dosedanjem delovanju vzhodnokraške konzulte in o delovanju posameznih komisij, ki se je marsikdaj izkazalo celo za koristnejše od dela konzult samih. Vremec je še izrazil željo, da bi bodoča občinska uprava v večji meri upoštevala mnenje rajonskih svetov kot dosedanja. Ob koncu sestanka se je razvila živahna diskusija, v katero so posegli skoraj vsi prisotni člani izvršnega odbora in izvoljeni svetovalci.

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOOO 10 OOOOO

Avgust in Edevart sta vodila vse z 'Galebove' palube, imela sta čez vse pregled, zdaj pa zdaj zaklicala doli v skladišče, kazala in ukazovala čolnom. Karolus je služil zdaj s svojim osmakom lep denar, v svoji prostorni ladji je mogel peljati naenkrat véliko stó-tino. Brodar Skaaro je bil pogosto na obali, postopal je po klečeh, se šalil z ženskami, ki so prale ribe. Njegove šale so bile vsem po volji.

Nekaj dni nato so bile vse ribe oprane in 'Galeb' osnažen, da se je ves lesketal. Ribe so ležale zdaj po klečeh, porazdeljene na majhne kope, in čakali so samo, kedaj se stajajo zadnji sledovi snega, da bodo mogli začeti sušiti.

Vsako jutro se je začelo z žganjem za moške, otroci in ženske pa so dobivali po eno presto ali perišče orehov, žganja pa nič. Ah, bilo je milo žganje, nič kaj ni dišalo. Bilo je bolj znamenje dobrega razmerja med brodarjem in njegovimi ljudmi in se je vjemalo s šego in običajem po vseh sušilih. Edevart se je spoprijateljil z marsikaterim malčkom, ker mu je naskrivoma stisnil kako presto po vrhu ali nekaj orehov. In hodili so z gorečo vnemo na delo in niso nič ugovarjali. Dokler so ribo razložili, je bilo poldne, in imeli so uro počitka, potem so ribo obračali, da je ležala nekaj ur s hrptom navzgor, nato so jo proti večeru zopet pobrali. Po vsem sušilu je gomazelo ljudi.

Vse je teklo redovito, delo so pretrgavale samo nedelje ali ta ali oni deževni dan, ko so ležale ribe v kopah in se jih ni nihče dotaknil. Brodnik Skaaro je poslal ljudi, kar mu jih je bilo odveč, že z Lofotov domov, ker bi bili vse dolgo poletje brez dela, on sam pa je popotoval na posete k brodnikom pri sušilih v obližju, in Avgust in Edevart sta bila sama na ladji. Prav za prav sta dosti odlegla in nista tratila časa: Avgust je kahal in nadziral sušenje rib. Edevart pa je pobarval ladjo, ostrgal in namazal z oljem jarbol in kosnik. Kadar je bilo treba spraviti del rib pred dežjem v zavetje, sta šla Avgust in Edevart na suho in sta dobro poprijela. Kadar se je brodar za nekaj časa vrnil, je našel oba sredi dela. Čedalje bolj je bil zadovoljen s svojima Nordlandcema. Po svoje je k temu pripomoglo tudi to, da mu je Avgust podaril svoj zlati prstan. V očeh hardangerskega moža je bilo to čezmerno veliko darilo, toda Avgustu, ki je bil dobrodušen in radodaren mornar, se to po vsej priliki ni zdelo nič posebnega. Brodar Skaaro je hvalil svojega nadzornika po vseh sosednjih srenjah ter širil njegovo slavo.

Brodar se je vrnil neko popoldne z enega svojih posetov na tujih sušilih, in bil je dobre volje in vesel in zadovoljen z življenjem. Izmisli si je, da bi priredil nekaterim svojih prijateljev gosti, na palubi bi jedli in na suhem plesali. Avgusta je naprosil, naj mu preskrbi godca. Avgust se je namuznil in pokimal. Tudi naj poišče največji skedenj in deklet za ples. Avgust je zopet pokimal. Ampak jed, sveže meso, zdaj, ko je lov na morske ptice in divjačino prepovedan? Avgust je pokazal čredo

tam gori na paši in rekel: »Med temi je dovolj izbire!«

Po severnih kmetijah niso imeli stalnega pastirja, in čreda odondod se je često pasla blizu sušil. Zdaj so bile ovce lepo rejene, in brodar Skaaro je vprašal mlado ženo Ano Marijo, ali ne bi mogel kupiti koštruna, ker hoče napraviti gosti. Da, da bo že govorila s Karolusom. Naslednji dan je rekla, da je Karolusu prav, in brodar jo je prosil, naj stopi z njim in mu pokaže gori v gozdu žival. Šla sta, in Ana Marija je bila samo nekaj časa stran, in že se je vrnila sama, razburjena in iz sape in se zopet lotila rib. Druge ženske in dekleta so si spomigavale in se očividno zabavale. »Ali nisi našla ovac?« so izpraševale Ano Marijo. »Kje si pa pustila brodarja? Mar te je vzel na piko?« — Ana Marija ni nič odgovorila. — Nekaj pozneje je prišel od gozda doli Skaaro in zavil naravnost na ladjo. Sédel je in si kopal eno oko v hladni vodi.

Zdaj je bil Avgust tisti, ki je moral kupiti koštruna in posredovati. Pri tem sicer ni imel težav. Karolus kakor tudi Ana Marija sta se delala, kot da se ni nič zgodilo, in prodala žival na prvo besedo; Karolus je dovolil tudi svoj skedenj za ples.

Razvila se je vesela družina z dobro voljo in žganjem in prestami, in za tiste, ki jim je bilo ljubše vino, je bilo vina od trgovca. Tuja gosta sta bila dva mlada brodarja, za dame so bile mlade žene in dekleta iz okolice in za godca je bil sam Avgust s svojo harmoniko. Bil je velik in izreden dogodek, ko je Avgust sédel in čudovito zaigral na dvojno vrsto tipk in na oba basa. To je bila godba kakor pri svatbi, in celo mlada brodarja nista še nikoli slišala kaj podobnega.

Potemtakem je bilo pač vse izvrstno? Že, toda Edevartu ni bilo dobro pri srcu. Ne, saj je prišla Ragna, mala Ragna, ki se je naredila v vsakem oziru veliko in lepo dekle, da, ona je bila tu, in brodarja sta se kosala, da bi smela z njo plesati. Pa tudi mož, kakršen je bil Karolus, ni bil tako do kraja vesel, ko je moral gledati, kako Ana Marija brez konca in kraja pleše z brodarjem Skaarom in niti enkrat ne prestone. Kaj je bilo storiti? Bila je mlada in zdrava, in veselilo jo je pač, da se vse suče okoli nje in si je poželi prav kakor takrat, ko je bila še neomženo dekle. Nemara je tudi čutila, da mož iz Hardangerja krasno pleše, da je močan kot medved, tako lahko jo je vzdigoval. Ali ni nemara tudi to nekaj pomenilo, da se je prav ta mož iz Hardangerja po vsakem plesu priklonil in se ji zahvalil, kar ji je bilo nekaj čisto nenavadnega, nekaj, česar ni doživela niti, ko je bila nevesta!

»Ali ne bi šla ven in se malo ohladila?« je vprašal brodar Skaaro. — »Ne, «je odgovorila, »ne upam si.« — »V žepu imam stekleničico vina,« je rekel on. — »Ni mi do njega,« je odgovorila ona.

Tedaj je šel brodar sam ven in je nekaj časa postál ob steni. Tja je prišla tudi Olga z bisernim pasom. Prav za prav je bila iz sosednje fare, pa je služila tukaj pri trgovcu. Bila je majhna in rjavooka in v

plesu kakor vrbova veja, a ne baš lepa. Pa kaj to! Nos ji je štrlel preveč kvišku, pa kaj to! Brodar Skaaro je postál in je nekaj časa z njo govoril. Dal ji je piti vina iz svoje žepne steklenice, si ogledal njen biserni pas in ga otipal in ni še svoj živ dan kaj lepšega videl.

Ana Marija pa je sedela med plesom notri ob steni in se nenehoma ozirala proti odprtim vratom. Naposled je zaplesala s svojim možem, toda to ni bilo isto, štokljal je, ni se priklanjal, niti zahvaljeval, marsikaj mu je imela prigovarjati. Kako mrzle so bile njegove roke celo v tej topli poletni noči, kako vlažno so se prijemale! To je bila pač posledica premnovega žganja, ki ga je dobil, iz ust mu je puhtelo po žganju in tega duhá ni blažil, ker ni žvečil pražene kave kakor mož iz Hardangerja.

Brodar Skaaro se je vrnil s svojo damo, Olgo z bisernim pasom, zdaj sta plesala venomer, bila sta vedno spredaj, stala brez zadrege sredi skednja ter čakala naslednjega plesa. Skaaro je bil divji in je ves žarel od dobre volje; kadar se je najbolj sukal, je zaklical čudovito na ves glas godcu, naj zaigra še en ples: »Glej, da bo dolg,« je klical, »le zavleci ga, da bo zalegel za dva!«

Ah, kakšna reč je bila to!

Ali zdaj si je moral godec oddahnuti. Levi palec mu je v ozki svileni stremenki bil že ves bel in odrevenel, tuja ladjarja sta potegnili vsak po en tolarski bankovec ter ju vrgla v meh. Rekla sta, da to ni preveč,

Poravnajte naročnino!

in da nista še nikdar slišala takega igranja. Tudi sta hotela vedeti, kje se je naučil, a na to zopet ni odgovoril. Med odmorom so si ladjarji prižgali pipe in se zabavali z damami. Edevart je hodil okrog in je stregel goste z žganjem.

Naj je bil vzrok kakršenkoli že, zadišalo je po dimu. V temačnem skednju, v kate-rega je padala luč samo skozi vrata, ni bilo videti ognja, ali dim se je gostil. Vsi so vohljali in se ozirali, ribiči so pokrili svoje pipe z dlanmi, da so jih pogasili. Nenadoma je švignil plamen iz stlačenega sena na levi strani. »Vode!« so vpili, »vode!« Ženske so zakričale, Karolus in njegovi sosedje so skočili ven in tja čez k hišam po vedra, nastala je velika zmešnjava. Edevart je že tekkel kakor piš po poti do brega, da bi vzel z 'Galebove' palube vedra iz jadvovine. Brodar Skaaro je pravkar kanil iti z Olgo malo pod milo nebo, ko je zapazil ogenj, okrenil se je, si strgal naglo jakno z života, jo vrgel čez plamen in teptal po nji. To je šlo tako jadrno in naglo odločno, udušil je plamen, jakna se mu je osmodila, a tega mu ni bilo mar! Bil je vražji dečko, junak; rokavi njegove srajce iz vijoličnega, gosto rešetaste-ga katuna, so se gizdavo bliskali. Ob boku mu je visel nož v svetlih, srebrnih nožnicah. Ana Marija ga ni pustila iz oči in je dejala zase: »Svojo lepo jakno bo končal.«

(Dalje)